

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus De Obligationibus Specialibus Certorum Statuum, De
Sacramentis In Genere, Et In Specie, Et De Censuris Et Irregularitatibus

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, MDXXXIV.

VD18 90392167

Cap. III. De Obligationibus Conjugum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41032

TRACTATUS

profiteri & perseverare, etiamsi ea vitæ norma ei incommoda & difficilis appareat. Ita Azor, Lessius, Layman, & alii multi. nam is vovit absolute, & se obligavit ad profitendum, si iudicaretur idoneus, & ratio vivendi esset tolerabilis; plus enim vovit, quam qui vovit solum ingressum, ut constat ex S. Thom. 2. 2. q. ult. 2. 4. & ex communi sensu ac usu. Unde non ei licet egredi, nisi ineptus sit, vel difficultas tanta sit ut periculum peccandi vel impediendi majus bonum inducat.

Resp. III. Qui vovit Religionem non præfinito tempore, tenetur statim eam ingredi, & supra dicta præstare: quia dilatio minuit rem promissam, nempe, obsequium Dei; nam quo plus differt, eo minus reddit Deo, cujus obsequio promisit se totum vitæ suæ tempus daturum in Religione, si hæc ei conveniat. Ita Sanchez, De Lugo, & alii.

CAPUT III.

De Obligationibus Conjugum.

Q. I. **Q**uenam sunt Obligationes Conjugum inter se?

Resp. Ex communi, omnium sententia tenentur simul cohabitare & convivere, ex Gen. 2. & Matth. 19. *Dimittet homo Patrem & Matrem, & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo in carne una.* nam hanc cohabitationem non solum

solūm quoad tectum, sed etiam in convictu & cæteris exigunt natura contractūs matrimonii, vinculum ac debitum conjugale, pro-
lis susceptio ac conveniens educatio, & mu-
tua obsequia præstanda. Licet tamen viro
ob justam causam sine facultate uxoris ad bre-
ve tempus discedere, non vice versâ: imò diu
abesse licet viro, si res familiaris vel obsequi-
um Principis id exigat. Aliàs non licet, ex c.
1. de Conjug. lepros. *Cum vir & uxor una co-
ro sint, non debet alter sine altero esse diutius.* Ha-
bitationis autem electio ad virum pertinet,
cum sit mulieris caput, ex i. Cor. 11. unde
uxor tenetur maritum sequi, c. *Unaquæque.* 13.
q. 2. nisi obstet grave periculum corporis vel
animæ, vel speciale pactum antecedens; nam
præceptum naturale vitandi peccatum & tu-
endi vitam prævalet.

2. Debent sibi mutuū amorem charita-
tis specialem: nam sunt specialiter mutuò
conjuncti, tum per contractum insolubilem,
tum etiam per Sacramentum, quod est signum
unionis Christi cum Ecclesia, quam inter se
imitari debent. Uxor autem debet insuper
marito honorem, obsequium, & in iis quæ ad
gubernationem domūs, filiorum educatio-
nem, & bonos mores spectant, obedientiam.
Item tenetur domūs curam habere, *ad Tit.* 2.
& viro opportunè & sufficienter necessaria
subministrare.

Vir verò uxori debet regimen, curam, tute-

F 5

lam

lam, sustentationem, & correctionem rationabilem; nam vir est caput & Superior uxoris. Quamvis autem, ex S. Antonin. & S. Thoma in 4. dist. 35. a. 2. ad 1. maritus possit aliquando uxorem verberare moderatè, ad eius correctionem ob gravem culpam, si eius emendatio id exigat; tamen in praxi uxoris verberatio rarò moderatè & utiliter fit. Certè extra hanc exigentiam non licet verberare uxorem, nec verbis contumeliosis afficere; nam ipsi debetur honor & amor; cum uxor sit commembrum viri, comprincipium familiæ licèt subordinatum, & socia atque adiutrix domesticæ administrationis. Hæc Officia mutua tradit, Apost. Ephes. 5. *Mulieres viris suis subditæ sint, sicut Domino: quoniam vir est caput mulieris, sicut Christus caput est Ecclesie... Viri diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam... unusquisque uxorem suam sicut seipsum diligat: uxor autem timeat virum suum. & ad Tit 2. Viros suos ament, prudentes, castas, sobrias, domûs curam habentes, benignas, subditas, viris suis.*

Tenetur etiam vir uxorem alere, ac sustentare convenienter suo statui pro suis facultatibus; idque tum ex conjugalis vinculi & amoris debito: tum ex officio capitis familiæ, cujus primum membrum est uxor: tum ex iustitia, nam ideo ab ea accipit dotem, & bonorum administrationem obtinet, ut matrimonii onera sustineat, uxorem & familiam sustentet,

l. 20. Cod. de jure dotium. Quòd si dotem non exegit, tenetur adhuc uxorem alere, quia jure suo cessit, & est semper ejus caput, habetque ejus operas sibi obligatas. Ideoque vir tenetur diligentiam & laborem saltem mediocre ad bona conservanda & acquirenda, ut possit uxorem & familiam convenienter statui suo sustentare.

Hinc graviter peccat uterque conjux, si iras, odium, dissensiones excitet vel foveat, si pacem & societatem conjugalem turbet; si alterum contumeliis afficiat; si ad iram gravem vel aliud grave peccatum incitet, aut ei peccandi occasionem præbeat; si sine sufficientibus indiciis malè judicet de alterius continentia; si rem familiarem non curet, si bona dilapidet, &c.

Speciatim autem uxor graviter peccat, si viro in re gravi ad bonos mores, vel ad familiarum bonum & domus gubernationem spectante, non obediat; cum in his sit viro subjecta; si imperium sibi vindicet, nam alienam potestatem sibi usurpare nefas & iniquum est; si quid notabile ex bonis communibus impendat vel alienet contra voluntatem rationabilem mariti, & consuetudinem legitimam foeminarum similis status; si domus curam negligat; si virum inopem non alat cum potest: nam uxor dives virum inopem sustentare, & casus ejus fortuitos ferre debet, ex l. 22. ff. Solutio Matrimon. hoc enim exigat specialis amor conjugalis, quem ei debet.

3. Con-

3. Conjuges debent sibi mutuo fidem conjugalem in ordine ad copulam conjugalem, & omnem actum venereum qui ex se ad illam refertur ac tendit, ita ut in illis quivis actus venereus cum aliena persona, vel circa alienam, ut copula, tactus, oscula, vel horum desiderium, delectatio venerea, pollutio voluntaria, & omnia peccata luxuriæ, præter malitiam luxuriæ & propriam, contineant injustitiam mortalem ratione conjugii: nam ex 1. Cor. 7. *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: Similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.* Ergo uterque conjux solus habet dominium integrum corporis alterius quoad copulam, ideoque & ad omnes actus ad illam ordinatos: & obligatur ad abstinendum ab omni actu venereo cum alio, eo quod de se ad copulam & adulterium referatur, ut rectè docet Sanchez. Quare conjugi fit injuria, si aliquis actus venereus exerceatur erga alteram personam, vel optetur.

4. Tenetur uterque reddere debitum conjugale, hoc est corpus suum ad copulam conjugalem dare alteri rationabiliter petenti, ex 1. Cor. 7. *Uxori vir debitum reddat: similiter autem & uxor viro... nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi.* Et quoad hoc uterque habet æquale jus; nam ex vi contractus Matrimonii vir & fœmina transferunt in se mutuò potestatem corporum in ordine ad copulam: & sic uterque ha-
bet

bet ius in corpus alterius ad copulam. Hæc obligatio est sub mortali cum sit iustitiæ, & in re gravi. Deinde ex debiti denegatione alter conjux conjicitur in periculum pollutionis & incontinentiæ. Unde est mortale vel semel sine justa causa debitum negare, illud seriò, instanter & rationabiliter petenti, vel si sit periculum incontinentiæ. Non est tamen mortale denegare, si compars remissè petat, & dilationem facillè concedat citra periculum incontinentiæ, cum tunc non graviter exigatur: imo nec veniale, si petens non sit sui compos, ut in ebrietate vel amentia, quia illa petitio non est actus humanus; item quoties petens non est rationabiliter invitus, quod patet in aliis debitis, ut si reddi nequeat debitum sine notabili detrimento sanitatis, & periculo morbi; si nimis sæpè petatur, aut tempore fluxus menstrui, graviditatis, puerperii, citra periculum incontinentiæ: nam conjuges non tradunt sibi invicem potestatem suorum corporum, nisi ad usum rationabilem, & salvâ personæ incolumitate, cui rectus ordo naturæ prius consuli exigat quam generationi proli. Item conjux non tenetur debitum reddere, si compars adulterium commiserit: quia ob tale crimen & fidem violatam amisit jus exigendi. Hæc tamen potest petere debitum tanquam licitum & benevolè concedendum, non exigendo tanquam debitum, quandiu compars ignorat vel dissimulat; quia non tenetur

netur

netur crimen suum prodere, nec pœnam hanc in se exequi, donec ei à conjugè innocente imponatur. Quòd si uterque conjux adulterium commiserit, utrique licet debitum petere & reddere, eo quòd *comparia crimina compensatione mutua deleantur*, c. ult. de adult.

Porro non licet debitum denegare ob devotionem vel communionem intentam, si absolute exigatur, vel periculum sit incontinentiæ, dissensionum, &c. Neque ob paupertatem seu metum impotentiae sustentandi prolem numerosiorem; nam debet in Dei providentia confidere. Tamen S. Antonin. censet licere conjugibus mutuo consensu abstinere à copula ad vitandam filiorum multitudinem, modò absit periculum incontinentiæ. At mulieri non licet denegare debitum ob incommoda & molestias quas gravida experiuntur, vel ob difficultatem ordinariam partûs: nam nubendo talibus pœnis à Deo Evæ & aliis mulieribus impositis se spontè subiecit. S. Carolus monet conjuges, ut in magnis anni solemnitatibus, diebus dominicis, diebus jejuniorum, & certo tempore orationi destinato, & quibus diebus Eucharistiam percepturæ sunt, sumperintve, ab usu Matrimonii, quantum possunt, communi consensu abstineant: idque conformiter multis Canonibus antiquis.

Q. 2. *Quibus casibus non licet debitum petere?*

Resp. I. Ex communi, sub mortali non licet con-

con-

conjugi 1. Qui vovit castitatem sive ante sive post Matrimonium, c. 3. *de convers. Conjug.* nam tenetur servare votum quantum potest, abstinendo ab omni actu venereo non debito ex iustitia: votum enim illud includit obligationem præcepti negativi pro omni tempore obligantis, cum sit promissio abstinendi ab omni actu venereo. Unde nec ei licet inchoare actus ordinatos ad copulam. Tenetur tamen reddere petenti, utpote habenti jus exigendi, nisi votum emissum sit cum consensu compartis, quæ juri suo cesserit: quo casu neutri licet petere nec reddere. Qui verò post matrimonium consummatum vovit Religionem, aut Ordines Sacros, potest petere & reddere debitum: quia per hoc votum contraxit solum obligationem suscipiendi Religionem, vel Ordines, si supervixerit; sed statim post mortem conjugis tenetur votum implere.

2. Qui tempore matrimonii culpabiliter cognovit personam consanguineam compartis in 1. vel 2. gradu: nam Ecclesia id graviter vetat ob affinitatem contractam cum conjugè per incestum, cap. 1. & 10. *de eo qui cognovit*, &c. donec acceperit dispensationem, quam dare potest Episcopus, & Regulares habentes privilegium. Comparti tamen innocenti reddere tenetur, *cum suo jure non debeat sine sua culpa privari.* c. 6. eod. Tit. Secus, si compars cum consanguinea hanc affinitatem

tem

tem etiam contraxerit: nam tunc neutri licet petere & reddere debitum; quia, cum uterque sit suo jure privatus, redditio esset incestuosa & illicita, nec hæc permittitur nisi ob jus conjugis innocentis.

3. Qui extra casum necessitatis prolem suam legitimam baptizat, aut in baptismo vel Confirmatione tenet: quia contraxit spiritua-lem cognationem, quæ tum impedit petitionem debiti, ut colligitur ex Rituali Romano; nam id quod dirimit matrimonium contrahendum, si superveniat matrimonio contracto, impedit petitionem debiti, ut constat ex communi consensu Doctorum. Secus, si in casu necessitatis baptizavit, ex c. *ad Limina*, 30. q. 1. nam quod quis obligationi suæ satisfecerit, non debet privari jure suo.

4. Qui contraxit cum dubio de valore Matrimonii, donec dubium prudenter deposuerit. Tenetur tamen reddere comparti, quæ bonâ fide contraxit, cap. 2. *de secund. nupt.* Quod si uterque cum tali dubio contraxerit, neutri licet debitum petere vel reddere, quia manente tali dubio exponerent se periculo fornicandi, & abstinendo nullum periculum peccandi adeunt. Item qui post matrimonium bonâ fide contractum incipit dubitare de ejus valore, tenetur de veritate diligenter exquirere, & durante dubio non potest debitum petere, ne ultrò se exponat periculo fornicandi: tenetur tamen reddere, c. 44. *de sent. ex-*
com.

com. nam debet vitare periculum violandi jus alterius, imo certam injuriam, quæ fieret privando possessorem bonæ fidei suâ possessione absque sufficienti probatione: qui verò moraliter certus est de nullitate Matrimonii, nec potest debitum petere nec reddere, etiam ignoranti *ibid.* nam scienter fornicaretur: copula enim cum non conjuge est saltem fornicatio. Unde debet potius mortem oppetere.

Resp. II. Juxta multos saltem veniale est petere debitum 1. Tempore fluxûs menstrui ex S. Gregor. c. *ad ejus.* dist. 5. S. Hieron. in c. 18. Ezechiel. & S. August. quæst. 64. in Levit. & l. 3. contra Julian, c. 21. ibi: *Talis pudicitia (conjugalis) nec menstruatibus, nec gravidis utitur sceminis, nec ejus ætatis, quâ certum est eas jam concipere non valere:* nam hic concubitus est indecens, & minus congruit generationi ac bono prolis: imo ex S. Thoma in 4. dist. 32. a. 2. proli sæpè noxius, ob indispositionem mulieris ad concipiendam prolem. Hinc aliqui putant esse mortale, quia putant talem copulam solere multum nocere proli; sed S. Antonin. negat esse mortale, & S. Thom. a. cit. dicit tunc debere reddi petenti, si monitioni non acquiescat. Quòd si fluxus esset quasi perpetuus & nimis diuturnus, juxta S. Thom. *ibid.* S. Antonin. & alios licet debitum petere.

2. Tempore graviditatis, etiam citra periculum abortûs: nam hoc tempus non congruit cum tunc concipi foetus nequeat. Un-

Tom. III.

G

de S.

de S. Aug. L. de bono conjug. c. 6. ait: *sunt viri usque adeò incontinentes, ut conjugibus nec gravidis parcant.*

3. Tempore puerperii tum ob mulieris indispositionem, tum ob nocumentum proliis jam natæ si à matre alatur, vel ejus quæ nasci posset, vel etiam ipsius matris: nam juxta medicos indè imminent uxori incommoda non levia. Unde S. Greg. c. ad ejus cit. ait: *nisi purgationis tempus priùs transierit, viris suis non debent admisceri.*

4. Juxta varios diebus dominicis ac festis, nisi rationabilis causa id exigat. Quia cum talis actus, propter carnalem delectationem admixtam animam absorbeat & valdè deprimat, multùmque mentem distrahat, hominem reddit ineptum ad spiritualia, quibus præcipuè diebus illis vacandum est. Ita S. Thom. Supplem. q. 64. a. 5. S. Bonav. Tolet. &c. Unde (ut ait Suarez) est opus incongruum pro tali tempore, & in eo tunc exercito sine justa causa cohonestante apparet aliqua inordinatio contra ordinem quem dictat prudentia, postulatque temperantiæ ac religionis virtus, apponendo sibi & conjugii impedimentum tantæ distractionis & hebetudinis ad Deo, prout oportet, tali tempore vacandum. Prudentia autem in omni opere requirit congruitatem temporis; & omnis actus qui non fit in omnibus debitis circumstantiis est malus: quippe bonum ex integra causa, malum ex quo-

ex quo vis defectu. Hinc illud Eccles. 3. *Omnia tempus habent . . . tempus amplexandi, & tempus longè fieri ab amplexibus.*

Porro fatentur licitè debitum reddi posse in his casibus, si petens monitioni non acquiescat. Imo petitio videtur posse excusari à culpa per gravè periculum incontinentiæ, quod vix aliter amoveri possit.

Q. 3. Quibus casibus non licet debitum reddere petenti?

Resp. I. Est mortale reddere debitum, quoties est mortale petere, ob circumstantiam se tenentem ex parte copulæ, quæ ob eam fiat illicita; ut si peratur in loco sacro vel publico, vel cum periculo abortûs aut effusionis extravasaturale, vel gravis detrimenti prolis, vel mortis alterutrius conjugis, &c. *Sanchez & alii.* Quia tunc est cooperatio formalis ad actum graviter illicitum; & prava ista circumstantia actûs afficit petitionem ac redditionem.

Resp. II. Quando petere est mortale ob circumstantiam personalem petentis, ut si habeat votum castitatis, juxta S. Antonin. & alios multos, si petens averti nequeat, compars tenetur reddere: quia cum actus ille de se sit licitus, petens retinet jus suum; nec reddens cooperatur petitione, sed ea supposita cooperatur copulæ, quæ licita est ex parte reddentis & à se debita. Alii verò cum Rich. Comitol. &c. docent tunc non licere reddere:

quia petens hîc & nunc non potest talem actum licitè facere, & per votum amisit usum sui juris; cum non possit habere jus ad peccandum: ergo non licet ei cooperari. Suaudent autem ut compars, quæ non vovit, petat dum prævidet à vovente petendum, & tum utrique licita est copula. Si vovens prævenierit, alter dicat petenti, volo ego, ut tu mihi reddas. Quòd si petens contraxit affinitatem cum conjugè per incestum ipsi notum, non licet debitum reddere: quia potest ei justè negari, cum jus petendi amiserit; unde reddere esset mortaliter cooperari ejus peccato.

Si verò usus conjugii sit solum venialis ex parte petentis, ut si petat ob voluptatem, reddi debet graviter exigenti, ne petens exponatur periculo graviùs peccandi, & detur occasio rixarum, odii, &c. nec tunc censetur moraliter cooperari culpæ alterius: quia copula potest aliter peti, & hîc & nunc licitè exerceri, estque gravis causa reddendi. Si autem peteret situ vel modo non consueto & venialiter malo, juxta multos, potest & debet reddi, si non possit petens adduci ad aliter coeundum, & sit periculum ne graviùs peccet si denegetur: juxta alios non tenetur reddere, quia non petit modo debito & naturali, nec habet jus ad copulam tali modo exercendam.

Q. 4. An aliquando Conjuges tenentur petere debitum?

Resp. Non tenentur per se loquendò: quia nemo

nemo per se loquendo tenetur uti jure suo, quod pro se introductum est, *cum liberum sit unicuique suo juri renunciare*, c. 6. de Privil. At tenentur per accidens 1. Si alter, præsertim uxor, ex signis vel ex dispositione videatur cupere hoc remedium, licet ex verecundia taceat. S. Th. in .dist. 32. a. 2. nam tunc potius debitum redditur petenti implicite seu interpretative. 2. Si alioqui sit periculum incontinentiæ in comparte: nam quisque tenetur ex charitate impedire peccatum proximi, cum facile potest. 3. Si id necessarium sit ad fovendum amorem mutuum. 4. Si prolis procreatio necessaria sit ad avertendum grave damnum præsertim religionis vel reip.

Q. 5. *An licet exigere usum conjugii præcisè ad vitandam in se incontinentiam, ut pollutionem, adulterium, quamvis nulla sit spes prolis gignendæ?*

Resp. Juxta multos licet, quia 1. Matrimonium secundariò institutum est in remedium concupiscentiæ ex 1. Cor. 7. *Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat, & unusquisque suum virum habeat. . . . Et iterum revertimini in id ipsum, ne tentet vos Satanas, propter incontinentiam vestram.* 2. Licite & approbante Ecclesia contrahunt senes, quibus ob senium nulla est spes suscipiendæ prolis. 3. Sicut est actus licitus & charitatis exigere debitum ad impediendam incontinentiam comp-

partis, ita & ad eam in se vitandam; cum ordo charitatis postulet, ut in iisdem circumstantiis prius nostro quam proximi bono spirituali, imo & temporali necessariò consulamus. 4. S. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 20. §. 5. ait: *Tunc est veniale petere ubi non speratur proles, imo nec veniale si fiat propter vitandam fornicationem in se vel in alio. Et in hoc concordant Doctores.*

Juxta alios est culpa venialis, probant 1. ex S. August. Enchir. c. 78. & l. de bono conjug. c. 7. ibi: *Reddere debitum conjugale nullius est criminis: exigere autem ultra generandi necessitatem, culpa venialis.* Ex S. Gregor. l. 32. Moral. c. 17. *Tunc solum conjuges in admixtione sine culpa sunt, cum non pro explenda libidine, sed pro suscipienda prole miscentur.* Et ex S. Thom. in 4. dist. 31. q. 2. a. 2. *Duobus solum modis conjuges absque omni peccato conveniunt, scilicet causam prolis procreanda, & debiti reddendi. Alias autem semper est ibi peccatum, ad minus veniale.* Et ad 2. *Si aliquis per actum Matrimonii intendat vitare fornicationem in conjugate, non est aliquod peccatum, quia hoc est quedam redditio debiti, quod ad bonum fidei pertinet. Sed si intendat vitare fornicationem in se, sic est ibi aliqua superfluitas, & secundum hoc est peccatum veniale; nec ad hoc est Matrimonium institutum, nisi secundum indulgentiam, quæ est de peccatis venialibus.* Idem docet S. Bonav. in eand. dist. 2. quia qui debitum præcisè exigit ad se dandos motus libidinis, obsequitur concupiscentiæ,

scientiæ, quam potest oratione vel aliis mediis coercere: & ideo non exercet actum charitatis erga seipsum, cum habeat alia media vitandi incontinentiam.

Ad nuptias senum respondent eas licite iniri in mutuum subsidium & solatium, cum Matrimonium non in copula carnali, sed in nexu animorum consistat. Negant autem Matrimonium proprie loquendo fuisse institutum in remedium concupiscentiæ, cum ante lapsum Adami jam vigeret. Dicuntque vitiationem fornicationis tanquam effectum ex illo consequi; nec hanc posse primario & unice intendi, sed solum fini proprio nempe prolis generationi subordinari. Idem docent veniale esse copulam exercere precise ob sanitatem corporis, eò quòd hic actus non sit licitus, nisi ob prolis generationem vel debiti redditionem.

Sanchez cum aliis censet tunc solum debiti petitionem ad vitandam incontinentiam carere culpa, cum aliis adhibitis mediis, præsertim oratione, stimuli carnis sedari nequeunt; ita ut non voluptas, sed sola periculi peccandi vitatio intendatur; additque semper esse veniale primario intendere vitiationem incontinentiæ, non prolis generationem, ubi spes est prolis; quia inordinatio est secundarium finem præponere primario fini, qui est prolis generatio, dum obtineri potest. At cum finis primarius impossibilis est, docent licere, cum

impossibile intendi nequeat, eo omisso secundarium finem intendere, præsertim si adsit aliqua necessitas.

Q. 6. An conjuges tenentur sub mortali abstinere ab usu conjugii, dum mulier hætenus mortuos edidit filios?

Resp. Afferit Sylvius, sed Sanchez, Sanbovius & alii negant; quia felicem partum sperare possunt, cum possit contingere & aliquando contingat, ut mulier post multos abortus feliciter tandem pariat. Quare tunc debent oratione crebra, eleemosynis, & aliis piis operibus benedictionem Dei efflagitare, & vitare omnem intemperantiam etiam in hoc usu, & alias culpas, quæ sæpè sunt causa abortus.

Q. 7. Quandonam peccant conjuges in usu conjugii?

Not. Certum est hunc esse licitum, si fiat cum debitis circumstantiis ad procreandam prolem, per quam Deus glorificetur; nam ob hunc finem Deus matrimonium instituit: vel etiam ad reddendum debitum, cum hæc redditio sit actus justitiæ.

Resp. I. Secluso quovis periculo, & aliâ inordinatione, est semper venialis culpa, si exerceatur ob solam voluptatem. *Est communis. Prob. I. ex S. August. l. I. de nupt. c. 15. Carnis concumbendo appetere voluptatem, sed non præter*

præter conjugem, venialem habet culpam. 2. Innoc. XI. oppositum damnavit. 3. Homo semper tenetur agere propter finem honestum, utpote solum consentaneum naturæ suæ rationali. 4. Est debiti ordinis eversio querere actum propter delectationem, cum delectatio sit propter ipsum actum: idque præsertim in actu conjugali, qui ex se ad prolis generationem ordinatur.

Resp. II. Peccant mortaliter 1. Si habeant copulam extra vas debitum, aut cum effusione seminis extra illud: nam hoc adversatur fini naturali seminis & copulæ, qui est prolis generatio, ideoque bono speciei. Imò iste abusus, qui est contra naturam, execrabiliter fit in meretrice, sed execrabilius in uxore, ait S. August. l. de bono conjug. c. 11. quia adversatur etiam bono fidei conjugalis, cui cedere conjuges nequeunt; nam uterque conjux tenetur servare alteri corpus suum callè; nec habet jus in corpus alterius, nisi ad copulam naturalem generationi aptam. Item si habeant copulam extra vas debitum, etiam sine animo ibi consummandi, sed excitandi ad consummandum in vase debito: nam tunc est actus sodomitius, & Sodomia inchoata: ille enim tactus ex se ordinatur ad effusionem seminis extra vas. Sanchez & alii. 2. Si servato vase debito non servetur naturalis situs, cum periculo effusionis seminis extra vas. Quòd si secluso tali periculo non servetur sine necessi-

tate, ut dum vir ob majorem voluptatem accedit à tergo, vel succumbit, juxta multos est solum veniale, quamvis grave & graviter increpandum; quia est abusus, ac naturalis ordinis everfio in solo modo accidentali, cum non impediatur generatio, & inordinate quærere voluptatem intra matrimonii ufura fit solum veniale, modò in ea non ponatur finis ultimus, cum tunc non fit gravis inordinatio. Sed ut notat S. Thom. etfi hoc non fit mortale ex parte actûs, est tamen signum concupiscentiæ mortalis, cui non sufficiunt modi ordinarii. Ex eodem autem S. Doctore nulla erit culpa citra periculum effusionis, quando corporis dispositio alium situm non patitur.

3. Si actus valde turpes & graviter repugnantes honestati naturali exerceant, eos præsertim qui per se ordinantur ad copulam in vase indebito, sùntque ejus inchoatio, ideóque mortales. 4. Si impediunt generationem; vel conceptam prolem extinguant. 5. Qui de industria actum conjugalem interrumpunt absque seminatione integra; ob periculum proximum pollutionis, quod tunc nunquam abest saltem ab alterutro. Item juxta Nav. Azor & alios si in coitu vir de industria non seminet, etiam consentiente uxore; nam contra naturam est coitum sine seminatione relinquere, cum coitus conjugalis sit ordinatus à natura ad prolis generationem, ad quam solum ab autore naturæ ordinatus est: unde tunc

tunc copula est illicita & inordinata; & cum sit aliquid grave hæc inordinatio est gravis, id eoque mortalis. 6. Si actum illum exercent cum periculo abortus: nam abortio est mortalis, ergo mortale est ejus periculum voluntarium: vel cum gravi nocumento prolis aut valetudinis conjugum; nam graviter tenentur vitam propriam & prolis tueri. 7. Si cum affectu adulterino ad aliam personam, quæ in ipso actu præsens repræsentetur vel optetur; vel cum affectu fornicatio seu affectu accedendi ad suam etiam si non esset sua: nam affectus ille mortalis est, vel cum tanto ad voluptatem affectu ut in ea finis ultimus ponatur ut si cum alia quàm uxore æquè facturus esset, ut notat S. Thomas; vel ob finem aliquem graviter malum, nam finis dat actui malitiam propriam, cum in ipso intendatur. 8. Si exercent coram aliis, ob grave scandalum, & turpitudinem actus taliter exerciti; vel in Ecclesia ob sacrilegium, est enim contra reverentiam Deo & loco sacro debitam, & per eum polluitur Ecclesia. 9. Mulieres quæ susceptum semen de industria ejiciunt, aut ejicere conantur, vel quæ proprium privatim fundunt: nam hoc repugnat fini seminis, qui est generatio; unde gravis est inordinatio.

Q. 8. An & equalia sunt peccata tactus, & aspectus obsceni inter conjuges?

Resp. I. Tactus ex se ordinati ad copulam sunt

sunt iis liciti, si sine periculo pollutionis immediate referantur ad copulam conjugalem, nec fiant propter voluptatem: quia cum licitus sit actus consummatus, etiam liciti sunt actus pravi ex se ad illum ordinati, & sic se se juvant ac excitant conjuges ad actum honestum. Si vero fiant præcisè ob voluptatem majorem, quamvis ordinentur ad copulam, sunt culpa venialis: quia nunquam licet agere propter voluptatem. Quòd si exerceantur cum periculo proximo pollutionis, ex communi sententia sunt mortales: quia cum pollutio graviter repugnet generationi, est æque saltem illicita conjugatis ac aliis; & proinde tenetur sub mortali vitare ejus periculum proximum, & non ponere causam illius proximam. Item juxta S. Antonin Sylvest. Comit. & alios sunt culpa mortalis, si exerceantur absque animo perveniendi ad copulam: quia illi actus venerei non sunt conjugibus liciti, nisi quatenus ad copulam conjugalem ordinantur: ergo si ad eam non ordinentur, jam sunt illiciti, perinde ac si inter solutos exerceantur. At juxta alios sunt solum veniales: quia, inquit, tales actus naturâ suâ ordinantur ad copulam ipsis licitam, nec quidquam illis deest, nisi quod hinc & nunc non referantur ad copulam: solus autem defectus debiti finis est per se loquendo solum venialis.

Certè in praxi hi actus in multis censendi sunt mortales, saltem ob periculum proximum polluti-

pollutionis, quòd rarò abesse potest, cum ex se commotionem spirituum genitalium valdè excitent.

Resp. II. Graviter illiciti sunt etiam Conjugibus tactus quidam valde infames, dum scilicet inter membrum tangens & tactum foeda nimis est disproportion: quia tales actus graviter dedecent naturam rationalem, & indicant affectum voluptatis prædominantem ac graviter inordinatum; nec conjugium potest excusare actiones, quæ ex se ad copulam conjugalem non ordinantur. Quare cum infamias illas à mortali excusasset Sanchez, id in posteriori editione retractavit. Sciant igitur conjuges *vas suum possidere in Sanctificatione & honore, non in passione desiderii, sicut & gentes quæ ignorant Deum 1. Theff. 4.*

Q. 9. An peccat mortaliter conjux, si in absentia compartis, secluso periculo pollutionis, capet delectationem veneream, vel se libidino- se tangat?

Resp. Aff. Quia tactus impudicus & delectatio venerea valde commovent spiritus genitales, eorumque motum excitant: quæ commotio spirituum genitalium ex natura sua tendit & ordinatur ad seminis effusionem; ideòque absente comparte ad pollutionem. At sicut pollutio est lethalis, ita & omnis actus voluntarius ex natura sua ad illam ordinatus, *Ita Navar. Sylvest. Azor, Vasquez, Layman. & alii.*

Q. 10.

Q 10. *Ad quid tenetur qui post votum castitatis vel Religionis matrimonium sine dispensatione contraxit?*

Resp. I. Qui post votum castitatis contrahit, peccat mortaliter, & semper tenetur abstinere à petitione debiti, & post mortem conjugis à secundis nuptiis. Est communis & usu Ecclesiæ approbata, inquit Sanchez: quia votum obligat in his omnibus, quæ alteri injuriosa non sunt, & impleri debet votum, quantum potest. At juxta varios non tenetur ante consummationem amplecti statum Religiosum: tum quia hoc non vovit, & est medium extraordinarium ac valde arduum: tum quia extravag. *Antiqua*, Joan. XXII. declarat conjugem qui ante consummationem matrimonii sine consensu uxoris sacros Ordines suscepit, compellendum esse ad illud consummandum perente uxore, si ipse noluerit Religionem profiteri: ergo, inquit, talis non obligatur ad Religionem amplectendam, cum ad eam non compellatur, sed ad consummandum, licet voto castitatis obstrictus sit, & posset illud servare per hoc medium.

Sed alii plures cum S. Antonini. 3. p. Tit. 1. c. 16. docent talem teneri statum Religionis amplecti, si aptus sit: quia non superest ei alia via servandi votum, nisi voti dispensationem aut commutationem obtineat, vel alteri conjugum persuadeat continentiam vovere, vel cedere juri petendi debitum: quisque autem
tenetur

tenetur servare votum, quantum potest. Quod si medium illud, quod ei superest, sit valde arduum, sibi imputet, cum suâ culpâ se conjecerit in necessitatem illud adhibendi ad servandum votum. Sylvius addit quod si talis non sit idoneus ad Religionem, & hæc alia media non profint, non peccabit, nequidem primâ vice, si rogatus consummet, quia ad hoc tunc tenetur.

Resp. II. Qui post votum ingrediendi Religionem contraxit, ex communi tenetur ante consummationem ingredi. *Ita omnes.* quia id licet adhuc potest, & ad id se voto adstrinxit. Sed licet consummando graviter peccarit, postea tamen potest debitum non solum reddere, sed etiam petere: quia non vovit castitatem, sed tantum ingressum aut professionem statûs in quo vovenda est, aut saltem non vovit nisi in Religione servandam. At ex communi post mortem vel adulterium conjugis tenetur Religionem ingredi: nam tenetur implere obligationem, quæ tempore Matrimonii fuerat solum suspensa, cum jam impleri possit. Si tamen jam non fuerit aptus, petat commutationem voti.

CAPUT IV.

*De Obligationibus Parentum & liberorum,
& aliorum Superiorum ac Inferiorum
erga se invicem.*

Q. I.